

GOTTFRIED BARTH, UN PIONIER AL DAGHEROTIPIEI ÎN EUROPA DE EST

Cristian Oliviu Gaidos*

Cuvinte cheie: tipograf, portret daghereotipic, Viena, Timișoara, Brașov, Moscova.

Keywords: printer, daguerreotype portrait, Vienna, Timișoara, Brașov, Moscow.

Gottfried Barth, a pioneer of the daguerreotype in Eastern Europe

(Abstract)

Revealed to the world by François Arago on August 19, 1839, in Paris, the daguerreotype triggered a visual revolution, offering people the unique opportunity to immortalize moments of their existence. The process conceived by Louis Daguerre was, however, rudimentary, long exposure times (between 3 and 30 minutes) restricted subjects to landscapes and architecture. With the combined use of the fast portrait lens designed by Josef Petzval in 1840, featuring a large aperture ($f/3.6$), and the high-sensitivity emulsion developed by Franz Kratochwilla in 1841, exposure times were reduced to about one second in sunlight, which encouraged the emergence of the first portrait studios.

Vienna became the epicenter of the daguerreotype in Central Europe, where skilled opticians put the technique into practice. Among the pioneers who left Vienna early to demonstrate the efficiency of the optimized process for portraiture was the printer Gottfried Barth, whose journey through Eastern Europe – Banat (December 1841), Transylvania (July 1842), the Russian Empire (cities in southern Ukraine, Kazan in 1843, and Moscow in September 1844) – remains less known.

He introduced daguerreotypy in Timișoara and Brașov, creating rapid portraits and even images of live animals for the nobility. In Moscow, he established a studio and collaborated with other local daguerreotypists, thus spreading the practice within the German émigré community. Despite his talent and efforts, Barth's aspirations to achieve fame and financial stability through daguerreotypy were unsuccessful. In 1850, he disappeared from Vienna, leaving a farewell note. The circumstances suggest suicide, likely caused by professional failure and frustration.

O descoperire senzațională, dagherotipia a fost dăruită – simbolic – lumii de către statul francez într-o ceremonie publică care a avut loc la **Institut de France** din Paris, în data de 19 august 1839. Promotor tenace al dagherotipului, fizicianul **François Arago** a prezentat procedeul, într-o sală arhiplină, în fața membrilor celor două prestigioase instituții culturale ale națiunii – **Academia de Științe** și **Academia de Arte Frumoase**¹. Contribuția pictorului **Louis Jacques Mandé Daguerre** (1787–1851) la dezvoltarea primului procedeu fotografic viabil din punct de vedere comercial este de netăgăduit, cu toate că și alți inventatori, contemporani lui, au obținut

rezultate notabile în „fixarea imaginii obținute în camera obscură”.

Având ca punct de pornire cercetările lui **Joseph Nicéphore Niépce** (1765–1833)² cu care încheiase un parteneriat încă din 1829, Daguerre a continuat să experimenteze, după moartea acestuia, impresionarea plăcuțelor de cupru argintate, sensibilizate

* Muzeul de Istorie, Etnografie și Artă Plastică Lugoj, str. N. Bălcescu nr. 2, email: gaidos_oli@yahoo.com.

¹ John Hannavy (Ed.), *Encyclopedia of nineteenth century photography*, New York/London: Routledge Taylor & Francis Group (2008), vol. I, 368.

² Cercetările sale privind permanentizarea imaginilor obținute în camera obscură, cu ajutorul luminii, pe suprafețe tratate cu substanțe fotosensibile au pregătit terenul pentru dezvoltarea dagherotipiei. Este considerat „părintele fotografiei” pentru că a reușit să fixeze primele imagini după natură pe plăcuțe de cupru acoperite cu bitum de Iudeea. Cea mai veche fotografie realizată de Niépce (1826), care s-a păstrat până astăzi, a fost făcută de la etajul casei sale din Le Gras, domeniul familiei situat în comuna Saint-Loup-de-Varennes, Burgundia. În prezent, ea face parte din colecția Bibliotecii Universității din Texas, Austin (Roland Bourigeaud, Nicéphore Niépce – Inventatorul fotografiei. *Buletinul Asociației fotografilor din România*, vol. 6, nr. 3 (mai-iunie 1972), 11).

în prealabil cu vapori de iod. Momentul de cotitură, ce avea să înlesnească cercetările lui Daguerre, l-a constituit descoperirea imaginii latente, revelată accidental prin acțiunea vaporilor de mercur emanați de un termometru defect. Pentru a stabili imaginea, Daguerre a utilizat o soluție salină³.

După mai multe încercări eșuate de a-și valorifica descoperirea prin subscripție publică, Louis Daguerre și Isidore Niépce – fiul regretatului inventator Nicéphore Niépce –, la insistențele lui François Arago, au renunțat la brevet în favoarea statului francez. În schimb, guvernul le-a acordat celor doi o pensie viageră: 6000 de franci anual pentru Daguerre și 4000 pentru Niépce, diferența fiind justificată de contribuția lui Daguerre la dezvoltarea dioramei. Ulterior, Daguerre a publicat o broșură în care a descris detaliat cele două invenții: *Historique et description des procédés du daguerreotype et du diorama*⁴. Metoda presupunea ca plăcuța de cupru argintat să fie lustruită cu praf de piatră ponce până când suprafața căpăta un luciu asemănător unei oglinzi. Pentru a-i conferi sensibilitatea necesară formării stratului de iodură de argint, placa era tratată cu vapori de iod până ce își schimba ușor culoarea, în galben-auriu. Expunerea în camera obscură dura între 3 și 30 de minute, în funcție de intensitatea luminii (momentul zilei, anotimpul, condiții meteorologice). Revelarea imaginii latente a fost obținută cu ajutorul vaporilor de mercur încălzit care se atașau în zonele atacate de lumină. La final, imaginea era fixată cu tiosulfat de sodiu, iar pentru îndepărtarea rezidurilor plăcuța se spăla cu apă distilată⁵.

Pentru numeroșii amatori care s-au ivit la câteva zile după prelegerea lui Arago, firma Giroux & Cie din Paris a pus în vânzare (21 august 1839), pentru suma de 400 de franci, un aparat pentru dagherotipuri conceput după indicațiile exprese ale inventatorului, însoțit de toate accesoriile necesare: tăvi, substanțe, recipiente pentru iodare și dezvoltare, precum și plăcuțe întregi. Prima cameră fotografică produsă în serie a fost prevăzută cu o pereche de lentile acromatice simple Chevalier, cu o deschidere redusă a diafragmei (f/15)⁶. Era compusă

din două cutii de lemn, una fixă și cealaltă mobilă, aceasta din urmă glisând pentru a regla distanța focală. Din cauza timpului de expunere îndelungat, aria subiectelor a fost restrânsă la peisaje, naturi statice sau cadre arhitecturale. Oamenii lipseau cu desăvârșire din scenele urbane, altminteri dinamice. **Pictorul Carl Schuh** (1806–1863) a rememorat acest aspect înfrigorant care a frânat în primii ani evoluția fotografiei comerciale: „*Nu poți agăța un dagherotip pe perete și să-l examinezi ca pe o gravură sau o litografie; viața lipsește din aceste imagini. Aceste observații erau parțial corecte, mai ales ultima: se vedeau străzi și piețe familiare înfățișate fără agitația care exista acolo în realitate*”⁷.

Dagherotipul, deși era o imagine pozitivă, întoarsă, imposibil de multiplicat, poseda o bogăție a detaliilor nemaîntâlnită până atunci. Din rațiuni practice, pentru protejarea imaginii – sensibilă la zgârieturi și supusă oxidării – dagherotipurile au fost montate sub sticlă, în casete din lemn sau șelac, îmbrăcate în piele și căptușite la interior cu catifea⁸.

La început, dagherotipia a cucerit publicul larg, stârnind un val de frenezie generală, care însă, din cauza dificultăților tehnice – precum manipularea complicată și timpii mari de expunere – s-a disipat treptat în rândul amatorilor. Îmbunătățirile necesare aveau să fie aduse de practicanți perseverenți, oameni de știință dedicați și câțiva întreprinzători vizionari.

Trimis de cancelarul **Klemens von Metternich** la Paris pentru a asista la expunerea lui Arago, profesorul de fizică **Andreas Ettingshausen** a învățat procedeul direct de la Daguerre. După ce a experimentat cu o cameră „Giroux” (№ 26), adusă din capitala Franței, Ettingshausen și-a expus propriile dagherotipuri în aula **Institutului Politehnic** din Viena (noiembrie 1839). Impactul asupra publicului vienez a fost covârșitor. La câteva luni distanță s-a constituit **Fürstenhof-Runde**⁹, un cerc al pasionaților de dagherotipie, care obișnuiau să se întâlnească în atelierul pictorului Carl Schuh din Rabengasse nr. 453 (Vorstadt Landstrasse)¹⁰.

³ Helmut Gernsheim, Alison Gernsheim, *The History of Photography: From the Camera Obscura to the Beginning of the Modern Era*, Thames & Hudson (1969), 67.

⁴ Prima ediție poate fi consultată online pe site-ul Bibliotecii Naționale a Franței: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k56753837.texteImage> (accesat în 29.08. 2025).

⁵ Michel Frizot (Ed.), *The New History of Photography*, ed. a II-a (1998), Konemann, 38.

⁶ Todd Gustavson, *Camera, A History of Photography from Daguerreotype to Digital*, New York: George Eastman House, Sterling Signature, 9.

⁷ Carl Schuh, Neues in der Daguerreotypie. *Allgemeines Wiener Polytechnisches Journal*, nr. 94 (6 august 1842), 383.

⁸ John Hannavy (Ed.), *op.cit.*, 952.

⁹ Numele cercului provine de la Hanul „Fürstenhof” (1744) deținut de principele Palffy. Aici a deschis Carl Schuh primul atelier fotografic din Viena (1841). Clădirea din Rabengasse nr. 453 a fost demolată în 1904. Numărul de casă contemporan, care corespunde vechiului amplasament, este Beatrixgasse 19a. Anna Auer, *Die vergessenen Briefe und Schriften. Niépce, Daguerre, Talbot*, Wien: Photographische Gesellschaft/Verlag für Photographische Literatur (1997), 10.

¹⁰ Josef Maria Eder, *Der Fürstenhof in Wien und seine*

Îi amintim pe cei mai prolifici membri ai grupului care, prin prisma contribuțiilor științifice aduse dagherotipiei, au conferit Vienei greutatea unui veritabil centru regional: **Andreas Ettingshausen** (profesor de fizică la Institutul Politehnic din Viena, a realizat, în colaborare cu J. Berres, primele dagherotipuri cu secțiuni transversale ale unor plante, observate prin microscop – martie 1840), **Josef Berres** (profesor de anatomie la Universitatea din Viena, a dezvoltat un proces de gravare a dagherotipului care i-a permis să multiplice, prin transfer direct, imaginea pe hârtie – aprilie 1840)¹¹, **Josef M. Petzval** (profesor de matematică la Universitatea din Viena; pe baza unor calcule matematice aprofundate a proiectat un „obiectiv rapid” pentru portrete (f/3.6), care a redus substanțial timpul de expunere – mai 1840)¹², **Franz Kratochvila** (funcționar în cadrul Ministerului de Război, a descoperit că bromul, combinat cu iod și clor, crește sensibilitatea plăcuțelor argintate, reducând la jumătate timpul de expunere – septembrie 1840)¹³, **Johann Natterer** și **Josef Natterer** (cei doi frați au realizat primele „instantanee stradale” din istoria fotografiei – două cadre din interiorul **Ansamblului Hofburg**, în mai puțin de o secundă, utilizând compoziția lui Kratochvila și obiectivul revoluționar al lui Petzval – în vara anului 1840)¹⁴ și **Friedrich Voigtländer** (renumit optician vinez care a manufacturat în serie obiectivul profesorului Petzval – noiembrie 1840)¹⁵.

Diseminarea rapidă, prin intermediul presei scrise, a rezultatelor obținute de membrii grupului Fürstenhof-Runde a suscitat, în societatea vineză, un mare interes pentru valorificarea comercială a portretului dagherotipic. Prin utilizarea combinată a obiectivului de portret Petzval (1840) – acromatic, cu distanță focală scurtă (15 cm), diafragma luminoasă (f/3.6) – și a emulsiei cu sensibilitate crescută dezvoltate de Kratochvila (1841), expunerea a fost redusă la circa 4–15 secunde la umbră,

respectiv 1 secundă la soare¹⁶. Cele două inovații jalonează saltul fotografiei comerciale, impulsivând apariția, în a doua parte a anului 1841, a primelor studiouri de portrete din Imperiul Austriac: Viena (Carl Schuh), Pesta (Giacomo Marastoni)¹⁷, Praga (Wilhelm Horn)¹⁸ etc.

Primii care au întrezărit posibilitatea obținerii unor beneficii materiale de pe urma dagherotipiei au avut contact fie direct cu membrii grupului, fie conjunctural, prin natura ocupației lor: pictori, bijutieri, opticieni, tipografi, gravori, farmaciști etc. Viena devine punctul zero al dagherotipiei în Europa Centrală, locul în care inovațiile tehnice au fost transpuse în realitate de către opticieni iscusiți. Amatorii au avut la dispoziție, pe lângă celebrul obiectiv Petzval, pus în vânzare de Voigtländer (noiembrie 1840), numeroase camere pentru dagherotipie cu accesoriile aferente, produse de opticienii vizezi Dietzler, Eckling, Prokesch, Waibl și alții¹⁹.

Progresul dagherotipiei a generat în societatea vineză o euforie colectivă, care s-a reflectat îndeosebi în practica comercială. Regăsim fenomenul evocat succint, dar grăitor, în rubrica de știri a ziarului *Illustrierte Zeitung*, din 19 august 1843²⁰:

„Astfel, dagherotipul a început să-și lase amprenta devreme și la Viena. Savanți și amatori au acaparat acest domeniu nou dezvoltat al fizicii și aproape s-ar putea afirma că aceștia din urmă, și anume amatori, prin practică persistentă, s-au afirmat ca empiriști competenți; cel puțin, majoritatea dintre ei l-au transformat în cele din urmă într-o profesie formală și chiar au întreprins tururi de artă dagherotipică, cu aparatul sub braț (1843).”

Capitala Imperiului Austriac a devenit o rampă de lansare pentru mesagerii dagherotipiei, care s-au deplasat în orașele de provincie din țările vorbitoare de limbă germană și regiunile limitrofe. O parte dintre dagherotipiști (daguerreotypists), cei temerari, au străbătut teritorii geografice întinse, fiind convinși că vor obține profituri substanțiale și o faimă pe măsură. În categoria pionierilor care au pornit de timpuriu din Viena spre Europa

Bedeutung für die älteste Geschichte der Photographie. *Photographische Korrespondenz*, Beilage 2, nr. 4 (1936), 1–4.

¹¹ Martin Jürgens, Ioannis Vasallos, Lénia, Oliveira Fernandes, Joseph Berres's Phototyp: Printing Photography in the Service of Science. *Rijksmuseum Bulletin*, 66, nr. 2 (2018), 147.

¹² Hannavy, *op.cit.*, 1067.

¹³ Josef Maria Eder, *History of Photography* (translated by Edward Epstein), Columbia University Press, 1945 (ediția 1972), 276.

¹⁴ *Ibidem*, 277.

¹⁵ Zur Geschichte der Daguerreotypie in Wien. *Allgemeines Wiener Polytechnisches Journal*, nr. 153 (22 decembrie 1842), 623.

¹⁶ Helmut Gernsheim, Alison Gernsheim, *op.cit.*, 158.

¹⁷ *Pesther Handlungszeitung. Kommerzial- und Industrie-Anzeiger*, nr. 45 (10 iulie 1841), 191.

¹⁸ Christoph Kaufmann, *Der geförtere Augenblick. Daguerreotypie in Sachsen 1839–1860. Inkunabeln der Photographie in sächsischen Sammlungen. Gemeinsamer Bestandskatalog "Daguerreotypie"*. Chemnitz: Edition Mobilis (2004), 110.

¹⁹ Dr. Josef Maria Eder, *Ausführliches Handbuch der Photographie*, Erster Theil. alle a. S. Druck und Verlag von Wilhelm Knapp (1892), 142.

²⁰ Wiener Neuigkeiten. *Illustrierte Zeitung*, nr. 8 (19 august 1843), 125.

Occidentală, pentru a demonstra eficiența procedurii optimizată pentru portrete, se numără funcționarul austriac **Gottfried Dreger** (care a străbătut Germania, Franța, Anglia, Scoția și Belgia în lunile februarie – martie 1841)²¹ și farmacistul **Carl Reisser** (membru în Fürstenhof-Runde, în perioada septembrie 1841 și decembrie 1842 a călătorit în Germania, Franța și Anglia)²². Corespondenții lor pentru Europa de nord-est au fost frații **Josef** și **Heinrich Weninger**, primii fotografi străini ajunși în Peninsula Scandinavă. Josef Ernest Weninger – care a părăsit Viena pe 6 noiembrie 1841 – a traversat Germania (Leipzig, Dresda și Hamburg – 1842; Kiel – martie 1843), Danemarca (Copenhaga), Suedia (Gothenburg, lângă Stockholm – iunie 1843) și Finlanda (Helsinki). La Stockholm s-a întâlnit cu fratele său, Heinrich (pornise din Viena în 1 august 1842), cu care a călătorit mai departe, trecând în Imperiul Țarist (august 1843)²³. Cei doi au deschis un atelier de fotografie la Sankt Petersburg care a funcționat până în 1857. Preț de doi ani (1844–1846), Heinrich a activat în Moscova, după care s-a întors să lucreze în atelierul fratele său²⁴.

Dacă în bibliografia de specialitate, traseul urmat de frații Weninger în partea de nord-est a Europei a fost laborios documentat, parcursul unui alt pionier, **Gottfried Barth**, în Europa de Est, prin Banat (decembrie 1841), Transilvania (iunie 1842) și Imperiul Țarist – orașele din partea de sud a Ucrainei, Kazan (august 1843), Moscova (septembrie 1844) – a rămas necunoscut.

În iarna anului 1841, un tânăr tipograf, pe nume Gottfried Barth (?–1850) părăsea Viena, purtând un bagaj voluminos, în care, pe lângă obiecte personale, erau dosite un „aparat dagherotip”, mai multe obiective Voigtländer și accesorii aferente. Pentru a ajunge la destinație – Moscova

– acesta a fost nevoit să parcurgă peste 3500 de km cu diligență. Barth se încumetase să călătorească în Rusia, probabil la invitația unui coleg de breaslă, fiind atras de oportunitățile pe care dagherotipia i le oferea. Diaspora germană din Moscova era formată, în mare parte, din emigranți saxoni (Freistaat Sachsen) angrenați în industria litografică. Barth a avut contact cu două figuri proeminente ale comunității germane: **Karl Beckers** (printre primii dagherotipiști din oraș, acesta a comercializat în magazinul propriu aparate pentru portrete daghereotipice încă din 1839) și **Gustav Hermann Kirsten** (tipograf din Dresda, care în 1838 a fondat un prosper institut litografic situat în casa lui Beckers din Kuzneckij Most). Cu toate că Barth se recomanda ca fiind din Viena, există indicii (numele specific comunităților luterane, relațiile profesionale cu emigranți saxoni) care ne îndreptățesc să credem că a fost originar din Regatul Saxoniei²⁵.

Prezența timpurie a lui Gottfried Barth în Timișoara, la mijlocul lunii decembrie 1841, este cu adevărat o premieră, el deschizând seria dagherotipiștilor itineranți care vor străbate Banatul, căutând să satisfacă pretențiile burgheziei din provincie. Barth și-a prezentat oferta venerabilului public din Timișoara printr-un anunț apărut în ziarul local *Temesvarer Wochenblatt* (18 decembrie 1841):

„Portrete dagherotipice

Subsemnatul, în drum spre destinație, informează cu umilință înaltei nobilimi și stimatului public că posedă un aparat dagherotipic [dagherian n.n.] complet pentru portrete, în conformitate cu cele mai recente invenții și îmbunătățiri, care îi permite, în timpul scurtei sale șederi aici, să realizeze portrete ale uneia sau mai multor persoane într-un interval scurt de opt până la treizeci de secunde, fără soare, folosind doar lumina zilei.

²¹ Și-a descris călătoria, plină de peripeții, într-un raport expediat cancelarului Klemens von Metternich (20 martie 1841). Pentru mai multe informații vezi: Dr. Josef Karl Mayr, *Reisebericht eines Photographen aus dem Jahre 1841. Umschau. Illustrierte Wochenschrift über die Fortschritte in Wissenschaft und Technik*, (35), Heft 49 (5 decembrie 1931), 969–971.

²² Hans Frank, *Vom Zauber alter Licht-Bilder Frühe Photographie in Österreich 1840–1860*, Molden Edition, Goed (1981), 104.

²³ Helmer Bäckström, *Ein reisender Daguerreotypist aus Wien. Photographische Korrespondenz*, LIX (ianuarie-aprilie 1922), nr. 736/39, 6–7.

²⁴ Anastasia Khoroshilova, *Zur Entwicklung der fotografischen Kultur in Russland 1839–1861. Der sächsische Fotograf Carl August Bergner in Moskau* (Teză de doctorat în Istoria Artei susținută în cadrul Facultății de Filosofie a Universității din Köln), Berlin (2024), 146.

²⁵ La începutul anului 1850, când revine în Viena, este amintit în lista celor cazați la Hanul „Weisses Ross” din Leopoldstadt, Taborstrasse nr. 321: „Gottfried Barth, daguerreotypist von Schneeberg” (*Fremden-Blatt*, nr. 10 din 12 ian. 1850, 2). O însemnare (9VQF–9QX) realizată în baza de date <https://www.familysearch.org>, ne sugerează că un anume Gottfried Barth s-a născut în Schneeberg, Sachsen în 1807 (fără sursă). Site accesat în 26.08.2025: <https://www.familysearch.org/en/tree/person/details/9VQF-9QX>. Barth nu apare însă în Registrul de nașteri al parohiei evanghelice din Schneeberg (1790–1830). Îi mulțumim pe această cale genealogistului Stefan Espig din Schneeberg pentru că ne-a ajutat să eliminăm această ipoteză. O altă coincidență este dată de faptul că litograful Augustin Bergner, care în 1840 a emigrat la Moscova, s-a născut în Schneeberg (16 iunie 1817). După ce a lucrat mai mulți ani pentru Karl Beckers, Bergner și-a deschis un atelier fotografic în Moscova (Anastasia Khoroshilova, *op.cit.*, 165).

Întrucât natura însăși este pictorul aici, portretele au cea mai înșelătoare asemănare; Nici cea mai mică trăsătură, nici cea mai discretă pată, nici cea mai neînsemnată cută de pe față, corp sau îmbrăcăminte nu poate lipsi, iar subsemnatul se fletează că oricine dorește să aibă o copie fidelă, exactă a sa, va fi complet mulțumit de acest lucru.

Prețul unui astfel de portret este de 5 fl. C.M. Într-o versiune elegantă, 10 fl. C.M. Comenzile vor fi plasate la apartamentul subsemnatului, în Casa Kunz, etajul 2, lângă catedrală; sau acceptat de dl. Polatsek Jr., librar.

*Gottfried Barth, Daguerreotypist*²⁶.

Gottfried Barth a pretins 5 fl. (monedă convențională) pentru un portret simplu, asemenea picturii G. Marastoni din Pesta²⁷, iar pentru cel elaborat, cu intervenție de culoare și ramă pe măsură, un preț dublu (10 fl.). Raportându-ne la prețurile contemporane ale unor bunuri de larg consum din Timișoara (1841), ajungem la concluzia că dagherotipul era un produs de lux: o bucată de pâine din făină superioară, cca. 700 de g (1 Pfund și 8 Loth) – 6 kr., carne vită 560 g (1 Pfund) – 12 kr., săpun 560 g (1 Pfund) – 22 kr.²⁸, o butelie de vin austriac dulce de Ausbruch – 1 fl. și 12 kr. (24 Groschen)²⁹. De asemenea, un abonament lunar (patru mese pe zi) la Hanul „Regele Prusiei” din Cetate costa 7 fl. C.M.³⁰

Primul atelier fotografic din Timișoara a fost amenajat de Gottfried Barth în casa Kunz³¹, la etajul al doilea, unde își stabilise locuința la scurt timp după sosirea în oraș. Imobilul se află în Piața Unirii, în dreapta Catedralei romano-catolice (Cetate, nr. 122). După o săptămână, Barth s-a mutat în cartierul Fabric, la Hanul „Păunul de Aur”. Câteva mostre ale muncii sale au fost expuse în librăria lui Ignatz Polatsek jun. din Cetate. Tot de acolo, clienții își puteau ridica portretele finalizate³².

Conform informațiilor documentare pe care le deținem, Barth este primul fotograf care a pășit pe

aceste meleaguri și nu pictorul Phillip Dombeck³³. Pentru majoritatea timișorenilor dagherotipul, atât de elogiat în presa vremii, a constituit o curiozitate, pe care nu apucaseră să o vadă cu ochii lor. Totuși, printre bănașenii înstăriți – nobili, funcționari, negustori – care călătoreau frecvent prin orașele Imperiului Austriac, s-au numărat câțiva care s-au interesat îndeaproape de daghereotipie. O dovadă în acest sens găsim într-un anunț publicat în *Pesther Zeitung* din 10 octombrie 1841, cu o lună înainte ca Barth să ajungă la Timișoara. Semnatarul, un bănașean anonim, și-a exprimat recunoștința față de pictorul și dagherotipistul G. Marastoni pentru maniera în care l-a portretizat: „*Bucuria infinită pe care am provocat-o familiei mele [dăruindu-i n.n.] cu un portret dagherotipat cu atâta precizie și grație de mâna dumneavoastră mă obligă să-mi exprim publică recunoștința și să vă mărturisesc că în recențele mele călătorii, de prin Germania și Austria, nu am găsit pe nimeni care să vă egaleze în arta daghereotipării portretelor și a aranjamentului de grupuri, Ein Banater*”³⁴.

În primăvara anului 1842, Barth a părăsit Timișoara îndreptându-se spre Transilvania. A traversat localitățile Lugoj, Făget, Deva și Sebeș, înainte de a poposi la Sibiu. Timpul pe care l-a alocat unei localități a variat, în funcție de interesul burgheziei locale pentru portretul daghereotipic, traseu (starea drumurilor) și de bunăvoința autorităților locale, care exercitau un control strict al străinilor.

Barth a ajuns la Sibiu la sfârșitul lunii iunie 1842. Dintr-o informare, tipărită în *Siebenbürger Wochenblatt* (10 iulie 1842), reiese că dagherotipistul a fost primit aici cu o oarecare răceală:

„Heliograful vienez Gottfried Barth se află aici

²⁶ *Anhang zum Temeswarer Wochenblatt*, II, nr. 51 (18 decembrie 1841), 622–623.

²⁷ *Pesther Tageblatt*, III, nr. 259 (31 octombrie 1841), 1076.

²⁸ *Anhang zum Temesvarer Wochenblatt*, II, nr. 16 (17 aprilie 1841), 196.

²⁹ *Temesvarer Wochenblatt*, II, nr. 6 (6 februarie 1841), 66.

³⁰ *Anhang zum Temesvarer Wochenblatt*, II, nr. 45 (9 noiembrie 1841), 550.

³¹ Josef Kunz (1823–1895) a fost un renumit constructor, antreprenor și industriaș (proprietar al unei fabrici de cărămidă) din Timișoara. Este cunoscut datorită clădirilor pe care le-a ridicat, după anul 1870, de-a lungul actualului Bulevard 3 August 1919, în trecut Parkstrasse, respectiv Andrássystrasse. *Temesvarer Zeitung*, XLIV, nr. 47 (26 februarie 1895), 4.

³² *Anhang zum Temeswarer Wochenblatt*, II, nr. 52 (25 decembrie 1841), 635.

³³ Din păcate, s-a încetățenit în istoriografie informația eronată că pictorul Phillip Dombeck a fost primul dagherotipist itinerant care a trecut prin Timișoara în 1839; vezi Cristian Graure, Din oglinda cu memorie, călătoria fotografiei la Timișoara (1839–1855). *Analele Banatului*, SN, Arheologie-Istorie, XXI, Timișoara (2013), 412. Graure a tras această concluzie din reclama lui Dombeck apărută în *Temeswarer Wochenblatt* (nr. 15 din 13 aprilie 1839), deși aceasta nu menționează nicăieri că face dagherotipuri, ci doar că proiectează imaginile vii ale trecătorilor cu ajutorul camerei obscure. Tarifele percepute de Dombeck pentru vizitatori, 2 kr. pentru adulți și 6 kr. pentru copii, sunt modice în comparație cu prețurile pretinse de Barth (1841) pentru dagherotipuri (5–10 fl.). Anul următor, Dombeck este prezent la Brașov cu același tip de spectacol optic. Cu toate că înaintează o cerere Primăriei pentru a-și prelunge șederea – în care își descrie activitatea, fără să pomenească daghereotipia – nu are câștig de cauză și este nevoit să plece (S.J.B.A.N. Brașov, *Fond Primăria Brașov, Actele magistratului*, d. 1635/1840).

³⁴ *Pesther Zeitung*, nr. 241 (10 octombrie 1841), 1001.

cu un aparat de dagherotipie și cu portrete la care este destul de iscusit, cu care face venituri bune. Ce-i drept, noi văzuserăm deja aici [n.n. un dagherotip ce înfățișa Karlskirche din Viena a intrat în colecția Muzeului Bruckenthal în 1840] unele produse ale noii invenții memorabile³⁵, dar manipularea și efectele acestei invenții în prezența persoanei proprii și a alteia cunoscute a fost și este prea interesantă pentru ca, fiecare care este în stare, să nu-și procure o imagine realizată prin dagherotipie. Pentru o imagine simplă dl. Barth se lasă plătit cu 5 fl. C.M. În câteva zile, după cum am auzit, el va veni și la Brașov și va găsi acolo primirea pe care o merită³⁶.

Popasul scurt al lui Barth în Sibiu trebuie să fi fost condiționat de permisul de sedere eliberat de Primărie. După aproximativ o săptămână, *Gazeta de Transilvania* (6 iulie 1842) îi publică anunțul în limba română. Barth își luase o cameră la Hanul „Zum grünen Baum” din centrul Brașovului. Redăm textul integral al anunțului, pentru savoairea limbajului arhaic:

„Portreturi de Daguerotyp.

Dagerotipul adeca acea minunata maiestrie de a lua portretul sau chipul persoanei sau a lucrului singur prin refrângerea razelor zilei asupra unei table spre acel scop pregătite, fara nici o atingere de penel zugravoriu, este o aflare proaspetă, dela 1839, ce face iarăș cinste vremilor noastre. Dumnealui, Gotefrid Bart, elliografu, adecă zugravoriu sau scriitoriu cu razele soarelui sosi și aici la Brașov cu aparatul, adeca cu uneltele sale dagerotipice, prin care el este în stare a portretui o persoană sau mai multe în o vreme scurtă de 8 pana în 15 secunde, chiar și fara a straluci soarele, numai prin sloboda lumină a zilei.

Fiindca aici însași natura este zugravor, portretele au cel mai neasteptata asemanare cu originalul, încat nici cea mai mica trăs[ăt]ură, nici pata cea mai nepăruta, nici încrețitura cea mai n'nsemnătoare din față, din trup și din veșminte nu pot lipsi, de aci sumînsementul se încrede șieși, cumca cu astfeliu de portretuire fieșcare poate fi mulțumit desăvârșit, care vrea să aiba o copie cu totul naturală și acurata a persoanei sale.

Prețul unui astfeliu de portret este 5 f. m.c.; iar în ramă eleganta 8 f. m.c.

Învoiala se poate face în cvartirul subînsemnatului, în gradina de la Pomul Verde³⁷ sau și în libreriea dlui B. Nemet, iar operația se poate întreprinde de la 7 ceasuri dimineața pana la 5 dupa amiazi. Brașov, 1842, iulie 16³⁸.

³⁵ A. Huttmann, Anfängen der Fotografie. *Volkszeitung*, Brașov, an X, nr. 663 (2 august 1966), 2.

³⁶ *Siebenbürger Wochenblatt*, nr. 55 (10 iulie 1842).

³⁷ Clădirea hanului se află pe str. Lungă la nr. 14.

³⁸ *Gazeta de Transilvania*, V, nr. 27 (6 iulie 1842), 108.

Cu siguranță activitatea lui Barth în Brașov ar fi rămas necunoscută, dacă jurnalistul **Anton Kurz** (1799–1848)³⁹ nu i-ar fi dedicat câteva rânduri (Cronica lunii iulie 1842), publicate în suplimentul literar al ziarului *Siebenbürger Wochenblatt*. Fragmentul reprezintă una dintre puținele mărturii contemporane – cu notele inerente de subiectivitate ale lui Anton Kurz, care se fotografiase la Barth – care oglindesc modul în care dagherotipia a fost percepută în spațiul transilvănean:

„În urmă cu mai multe zile dl G. Barth a ajuns aici și a furnizat mai multe portrete într-un interval de 5–6 secunde și la cea mai mare luminozitate a fotografiat chiar un cal al Prințului Ghika [n.n. Scarlat Grigore Ghica, agă, nepotul domnitorului Țării Românești, Alexandru Dimitrie Ghica]. Ce să mai zic despre această invenție extraordinară ale cărei explicații nu le putem explica? Fără îndoială, este una dintre cele mai mari invenții ale secolului, depășind mult galvanoplastia și electromagnetismul. Folosul acestei invenții pentru știință și artă, dacă se va maturiza, încă nu se poate bănuși. Mă pot supăra pe spiritele mici care critică acolo unde ar trebui să cinstească pios. Desigur, portretele fotografice nu sunt colorate și de aceea duc lipsă de un colorit viu, dar pot să se lipească de colorit pentru că nu sunt numai o reprezentare a feței, ci și o oglindă fidelă a sufletului și redau starea sufletească a celui fotografiat în cel mai frapant mod, așa cum nu prea va putea reda asta un artist fiindcă această stare poate să se schimbe și de 10 ori pe minut. De aceea, fiecare imagine, dacă se fac mai multe fotografii, este mereu o altă expresie care depinde de starea sufletească. În aceste portrete nu e nimic contrafăcut, totul e fidel, de aceea pentru unii nu e mulțumitor. Un copil de 4 ani m-a recunoscut la prima vedere, ceea ce se poate întâmpla numai la tablouri pictate cu mare artă. [...] Am o plăcere adevărat faustică legat de această invenție creativă, care e o descoperire de cinste a spiritului uman, și mă bucur că omul a reușit, în sfârșit, să facă din corpul ceresc cel mai mândru un sclav al lui, fără să-i slujească lui Mefisto. Dacă așa merge și pe mai departe, nu va mai fi nicio minune, ne vom obișnui cu cantitatea

³⁹ Anton Kurz (Schreiner) s-a născut la Viena în 1799. De profesie avocat, Kurz a fost atras de istorie și literatură. A ajuns în Transilvania în 1835. Ocupă funcția de secretar personal al contelei József Kemény, iar din 1840 intră în colegiul de redacție a ziarului brașovean *Siebenbürger Wochenblatt*. Atașat idelurilor Revoluției Maghiare, Kurz își găsește sfârșitul în bătălia de la Sighișoara din 31 iulie 1848 (*Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950*, Bd. 4, Lfg. 19, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien, 1968, 366).

*fotografilor cum ne-am obișnuit cu apusul și răsăritul soarelui*⁴⁰.

Barth își dovedește cu adevărat îndemânarea în manipularea dagherotipului, cutezând să abordeze și alte subiecte decât portretul clasic, uman. Provocarea vine din partea Prințului **Scarlat Grigore Ghica** (1812–1875), mare iubitor al cailor de rasă, care îi cere, printre altele, să-i daghereotipeze exemplarul preferat. Avem de-a face cu o premieră în istoria fotografiei din Transilvania: imaginea unui cal, impresionată pe o plăcuță de cupru argintată. Principele Scarlat Ghica, însoțit de soția Elisa (n. Sutzu)⁴¹, conform celor relatate de Kurz în preambulul articolului citat, a oferit mai multe spectacole publice de dresaj ecvestru în Brașov. De pregătirea efectivă a cailor s-a ocupat Gustav Price, un dresor internațional, responsabil al grajdurilor domnești. Ulterior, cuplul a plecat la Borsec.

De la Brașov, Barth a luat pe seama calea spre graniță, pe care a trecut-o probabil, la Galați. Îi pierdem urma lui Barth, pe măsură ce înaintează în vastul teritoriu al Imperiului Rus, în direcția sud-est, spre Moscova. În lipsa surselor documentare, ne este imposibil să-i urmărim traseul sinuos. La sfârșitul lunii august 1843, Barth se oprește în Kazan, la circa 830 km depărtare de Moscova. Dagherotipistul, aflat în tranzit, publică în gazeta oficială a Guberniei Kazanului o înștiințare anonimă:

*„Dagherotipistul – portretist, recent sosit, are onoarea de a informa publicul local că va rămâne în Kazan cel târziu până pe 5 septembrie. Cei care doresc să aibă portrete dagherotipice sunt rugați să se adreseze la Casa Pertsov de pe strada Rybnaya. Depuse ca o garanție a asemănării lor, astfel de portrete se găsesc aici pentru a servi publicul”*⁴².

Trecerea lui Barth prin Kazan nu ar fi fost consemnată dacă nu ar fi coincis cu sosirea altor doi dagherotipiști. Episodul a fost relatat pe larg de redactorul gazetei locale *Kazanskiye gubernskiye vedomosti* din 4 octombrie 1843:

„Să ne îndreptăm mai întâi spre ceea ce e de interes pentru public. Acesta este dagherotipul. Cunoșcându-l până acum doar din auzite, curiozitatea noastră

*a fost mult timp stârnită [n.n. și ne-am dorit] să privim cu ochii noștri această minunată invenție a secolului nostru, Și dintr-o dată nu mai puțin de trei dagherotipiști, dacă pot să spun așa, complet de neașteptate, unul după altul, au apărut pentru a satisface dorința generală. Mai întâi, au sosit la noi frații Barth, care au călătorit din Viena prin Rusia de Sud și se îndreptau spre Sankt Petersburg. Șansa care i-a favorizat să vină aici mai întâi le-a adus destul de multe beneficii: mulți s-au grăbit să privească miracolul, fără precedent în regiunea noastră, i-au umplut de muncă, în ciuda prețului destul de mare stabilit pentru portrete, și ne-au părăsit, se pare, fără să se plângă de pierderi. În urma lor, din partea opusă, din Sankt Petersburg, au venit [David] Davignon, cunoscut de multă vreme pentru lucrările sale de dagherotipie precum și frații Titzner care au adus odată cu dagherotipul și o multitudine de obiecte optice, și printre altele un microscop remarcabil”*⁴³.

Confuzia publicistului legată de „frații Barth” o punem pe seama lipsei sale de informare. Opinăm că Barth a fost însoțit în peregrinările sale prin aceste teritorii izolate de un vorbitor de limbă rusă, probabil un asistent, căruia editorul i-a atribuit un grad de rudenie.

După trei ani de călătorie, tipograful Barth ajunge la Moscova și se instalează în casa Zasetsky, situată pe Bulevardul Tverskoy (astăzi Str. Roždestvenka). Recomandat de conaționalii săi, oameni cu afaceri respectabile (**Karl Beckers** – proprietarul unui renumit magazin universal „Gebrüder Beckers”, **Gustav Hermann Kirsten** – Institut Litografic, **Theodor Schwabe** – articole optice), Barth a câștigat rapid încrederea moscoviților, îndeosebi a celor din înalta societate, dornici să se portreteze. El și-a augmentat profitul comercializând articole fotografice necesare amatorilor:

„Dagherotipuri [aparate] de vânzare. Unul mare pentru peisaje și unul mic pentru portrete de Voigländer și un lot din cele mai bune plăcuțe și materiale franceze pentru ele, Dagherotipuri, portrete și peisaje finalizate pot fi văzute la domnul Beckers pe strada Kuznetsky Most și la domiciliul meu de pe bulevardul Tverskoy [Str. Roždestvenka], în casa lui Zasetsky. De asemenea, realizez portrete dagherotipice simple și pictate și voi da lecții în această artă oricui dorește.

*Gottfried Bardt, dagherotipist din Viena*⁴⁴.

Timp de aproape două luni cât a rămas în

⁴⁰ Anton Kurz, *Local-Typus im Juli. Satellit des Siebenbürger Wochenblattes*, nr. 59 (24 iulie 1842), 250. Îi aducem mulțumiri doamnei muzeograf Camelia Neagoe din Brașov, pentru că ne-a furnizat informații documentare inedite despre Gottfried Barth.

⁴¹ Site-ul familiei Ghika: http://www.ghika.net/Index_18/f02/f02_298.htm (accesat în 27.08.2025).

⁴² *Kazanskiye gubernskiye vedomosti: Organ Kazanskogo gubernskogo prap*, № 35 (28 avgust 1843), 128.

⁴³ *Kazanskaya khronika*, în *Kazanskiye gubernskiye vedomosti: Organ Kazanskogo gubernskogo prap- Chast' neofits*, № 40 (2 oktyabr' 1843), 232.

⁴⁴ *Moskovskiye vedomosti, prilozheniye k* № 109 (9

Moscova, Barth a colaborat cu alți dagherotipiști, printre care pictorul **G. Winterhalter**, originar din München și **Aleksej Grekov**, tipograful local care a deschis, în iunie 1840, primul atelier de fotografie din Rusia⁴⁵.

Odissea dagherotipistului Gottfried Barth în Europa de Est s-a încheiat în jurul anului 1846, când a revenit la Viena. Originea și motivația sa, precum și traseul complet al călătoriilor sale (oare s-a întors pe ruta Kiev – Lemberg – Cracovia – Ostrava – Brünn?) rămân, în mare parte, necunoscute, aspecte care așteaptă să fie lămurite prin cercetarea unor noi fonduri arhivistice.

După încheierea Revoluției de la 1848–1849, Gottfried Barth și-a reluat activitatea. Îl regăsim în lista călătorilor sosiți în Viena (12 ianuarie 1850) cu mențiunea că este „daguerreotypist von Schneeberg“, cazat la Hanul „Weisses Ross“ din Leopoldstadt, Taborstrasse nr. 327⁴⁶. Aspirațiile lui Barth de a-și construi un renume și o situație materială mai bună cu ajutorul dagherotipiei s-au dovedit zadarnice. Alertată de vecini, poliția vieneză a spart ușa locuinței sale din Naglergasse nr. 282, în prima parte a lunii iulie 1850. În baza scrisorii de adio lăsate de Barth autoritățile au ajuns la concluzia că acesta și-a luat viața:

„Zilele acestea, tipograful și daguerreotypistul Barth, care trăiește în Cetate, la nr. 282, și-a părăsit apartamentul. Când nu s-a mai întors, a fost anunțată poliția și apartamentul a fost deblocat; a fost găsită o scrisoare care sugera decesul nefericitului om. Conținutul scrisorii a fost acesta: «Oamenii buni care găsesc această scrisoare se pot ocupa ca restul averii să revină mamei mele sărace». În același timp, adresa mamei sale se afla în lista bunurilor sale, care au fost găsite învelite în valize în cea mai frumoasă ordine și au fost deja plasate în custodia poliției. El a cheltuit foarte mult bani pentru perfecționarea dagherotipului și, probabil, și-a luat propria viață din disperare, din cauza inutilității experimentelor sale»⁴⁷.

Înclinăm să credem că Barth, la fel ca alți descumpăniți din Viena secolului al XIX-lea ajunși la pragul disperării, ar fi ales să se arunce în Dunăre. Începând cu anul 1840, municipalitatea a îngropat trupurile celor înecați, aduse la mal, în cimitirul „Friedhof der Namenlosen“ din Alberner Hafen, Simmering, Viena⁴⁸.

sentyabrya 1844), str. 1145, apud Shipova Tat'yana Nikolaevna, *Moskovskiye fotografy 1839–1930*. Istoriya (2012), 71.

⁴⁵ Anastasia Khoroshilova, *op. cit.*, 168.

⁴⁶ *Fremden-Blatt*, IV, nr. 10 (12 ianuarie 1850), 2.

⁴⁷ *Fremden-Blatt*, IV, nr. 164 (12 iulie 1850), 4.

⁴⁸ <https://www.wien.info/de/sehen-erleben/sehenswuerdigkeiten-a-z/friedhof-namenlosen-346448>. Cu ocazia lucrărilor de extindere a portului din anii 2012–2013, cimitirul a fost nivelat.

1

An den berühmten academischen Künstler H. Marafon.

Die unentbehrliche Freude, welche ich meiner Familie mit einem von Ihrer Meisterhand so correct als grazios daguerotypirten Portrait gemacht, verpflichtet mich zum öffentlichen Dank, und Ihnen zu gestehen, daß ich auf meinen jüngsten Reisen durch Deutschland und Oesterreich keinen gefunden, der in der Kunst Portraits zu daguerotypiren, Gruppen zu arrangiren, Ihnen gleich komme. Ein Banater.

2

Kunst = Sachen.

Daguerreotyp - Portraits.

Der Unterfertigte, auf seiner Durchreise dahier begriffen, macht einem hohen Adel und verehrungswürdigen Publikum die ergebene Anzeige, daß er einen vollständigen **Daguerreotyp - Apparat** zum Porträtiren nach den allerneuesten Erfindungen und Verbesserungen habe, wodurch er in den Stand gesetzt ist, während seines kurzen Aufenthaltes dahier **eine oder mehrere Personen in dem kurzen Zeitraume von acht bis dreißig Sekunden, und zwar ohne Sonne, nur durch das freie Tageslicht zu porträtiren.**

Da hier die Natur selbst die Malerin ist, so haben die Porträts die tausendste Ähnlichkeit, nicht der kleinste Zug, nicht das unscheinbarste Fleckchen, nicht das unbedeutendste Hältchen am Gesicht, Körper und Kleidung darf hier fehlen, und der Unterzeichnete schmeichelt sich, daß damit Jedermann vollkommen befriedigt seyn wird, der eine naturgetreue, ganz genaue Copie seiner Person zu haben wünscht.

Der Preis eines solchen Porträts ist . 5 fl. C. M.
In eleganter Fassung 10 „ „

Bestellungen werden in der Wohnung des Unterzeichneten, im Kunz'schen Hause, 2ten Stock, nächst der Domkirche; oder bei Hrn. Polatsch jun., Buchhändler, angenommen.

Gottfried Barth,
Daguerreotypist.

3

4

Pl. I. 1. Aparat de dagherotipie, fabricat în Franța, împreună cu accesorii (<https://www.leitz-auction.com/en/French-Daguerreotype-camera-outfit/AI-2-21563>) / *Daguerreotype camera, manufactured in France, with accessories* (<https://www.leitz-auction.com/en/French-Daguerreotype-camera-outfit/AI-2-21563>); 2. Anunțul „unui bănațean” apărut în *Pesther Zeitung*, nr. 241, 10 oct. 1841, 1001/ *The anonymous announcement, signed by a resident of Banat, published in Pesther Zeitung, no. 241, October 10, 1841, 1001*; 3. Prima reclamă a dagherotipistului Gottfried Barth publicată în *Anhang zum Temeswarer Wochenblatt*, nr. 51 din 18 decembrie 1841/ *The first advertisement published by the daguerreotypist Gottfried Barth in the newspaper Anhang zum Temeswarer Wochenblatt, no. 51 of December 18, 1841*; 4. Casa Josef Kunz din Cetate, nr. 122 (în dreapta Catedralei Romano-Catolice). Într-una din camerele de la etajul al doilea, Gottfried Barth a amenajat primul atelier fotografic din Timișoara (fotografie realizată de L. Letzter, cca. 1875 – *Münchener Stadtmuseum: 2012/73–44*) / *Josef Kunz House, Cetate, no. 122 (to the right of the Roman-Catholic Cathedral). In one of the rooms on the second floor, Gottfried Barth established the first photographic studio in Timișoara (photograph by L. Letzter, ca. 1875 – Münchener Stadtmuseum: 2012/73–44).*

Pl. II. 1. „Portreturi de daguerotyp” – reclama lui Gottfried Barth, în limba română, publicată în *Gazeta de Transilvania*, nr. 27 din 6 iulie 1842 / *Advertisement of the daguerreotypist Gottfried Barth published in Gazeta de Transilvania*, no. 27 of July 6, 1842; 2. Hanul „Zum grünen Baum” din Braşov, str. Lungă, nr. 14 (vedere, cca. 1920) / *Inn „Zum grünen Baum” in Braşov, str. Lungă, no. 14 (illustrated postcard, c. 1920)*; 3. Portret de bărbat (Ferdinand Rieger?, 1825–1896, avocat timişorean), dagherotip, cca. 1851 (Colecție privată Timișoara) / *Portrait of a man (Possibly Ferdinand Rieger, 1825–1896, a lawyer from Timișoara), daguerreotype, c. 1851 (Private collection, Timișoara)*; 4. Portret de bărbat, dagherotip realizat în Timișoara, deteriorat (Colecția Muzeul Național al Banatului din Timișoara, nr. inv. Istorie: 5380; 8,5 × 7 cm) / *Portrait of a man, daguerreotype made in Timișoara, damaged (Collection of the National Museum of Banat, Timișoara, inv. no. History: 5380; 8.5 × 7 cm)*; 5. Portret de femeie, dagherotip vienez atribuit lui Gottfried Barth, cca. 1847 (Colecție privată Braşov) / *Portrait of a woman, Viennese daguerreotype attributed to Gottfried Barth, c. 1847 (Private collection, Braşov)*.